

INNLEGG I FORSVARSDEBATTEN MANDAG 22. NOVEMBER

Ærede President,

Det er beklagelig at debatten om så sentrale spørsmål for fred og sikkerhet som forsvarsbudsjettet, og overholdelse av de forpliktelser Norge har påtatt seg under tre regjeringer, blir tåkelagt av beskyldninger mot forsvarsministeren personlig. Tross dette stormløp mot noe annet enn budsjettet, vil jeg imidlertid gjerne begynne med de realiteter vi må ta standpunkt til.

Forsvarskommisjonen påviste behov for en årlig reell vekst i forsvarsutgiftene på 4 %. Det ble uenighet i Stortinget om man burde følge opp dette, eller holde seg til en årlig vekst på 3 %. Men nå må vi erkjenne at heller ikke det laveste av disse målene er oppfylt. Selv om man hadde fulgt Regjeringens forslag om 4 % reell vekst i forsvarsutgiftene neste år, vil den gjennomsnittlige veksten i årene 1979-83 komme klart under 3 %. Man måtte med andre ord øke forsvarsutgiftene i 1983 sterkere enn Regjeringen har foreslått, hvis man skulle ha oppfylt tidligere regjeringers mål for den nevnte perioden. Det felles ønsket om å gjøre forsvaret av Vest-Europa mindre avhengig av atomvåpen taler ytterligere for at Regjeringens budsjettforslag slett ikke var for høyt.

Likevel forstår vi grunnene til at et flertall i Forsvarskomiteen samler seg om et kompromiss om en litt lavere vekst i Forsvarsbudsjettet, og en tilsvarende

styrkelse av sivil beredskap. Styrkelsen av den sivile beredskap vil indirekte også styrke forsvarsevnen.

Arbeiderpartiet foreslår en litt lavere vekst i Forsvarsbudsjettet, men avstanden mellom de to hovedgrupperingers forslag til totalsummer er så vidt begrenset at den ikke overskygger enigheten om at vi må ha et effektivt forsvar, men klar årlig reell vekst, på grunn av den voldsomme styrkeoppbygning i øst.

Til gjengjeld har vi dessverre fått en splittende debatt om den tidlige omforente finansieringen av visse tiltak i forbindelse med NATOs dobbeltvedtak av 1979.

Jeg må derfor enda en gang minne om at Regjeringen Nordli i 1979 sluttet seg til at alle NATO-land - inklusive Norge - skulle betale sin del av disse utgifter i forbindelse med den eventuelle utplassering av nye atomrakter. En samlet forsvarskomite bekreftet dette så sent som 3. juni i år.

Jeg må også minne om at Regjeringen Harlem Brundtland i mai 1981 sluttet seg til et NATO-vedtak om omfanget av disse utgiftene. En enstemmig forsvarskomite bekreftet i juni i år at dette er en forpliktelse, og at den ble godkjent i mai 1981. Det betyr at den daværende regjering bekreftet at Norge ville betale sin andel av disse forberedelser. Den må også ha visst at det betyr at vi ville betale etter hvert som andre land pådrar seg slike utgifter. La meg også minne om at et forslag om at Norge for tiden ikke skulle delta i

finansieringen av disse arbeider samtidig ble forkastet med 121 mot 32 stemmer.

Når man vil vurdere hva som måtte være en naturlig videre oppfølging av saken fra Regjeringens side, må man også legge vekt på at både en enstemmig Forsvarskomiteé og Arbeiderpartiets formann før sommeren fastholdt at forberedelser til eventuell utplassering må gå sin gang. Begrunnelsen for forberedelsen var - og er - å la Sovjet forstå at de må redusere sine overlegne atomstyrker, for å unngå nye våpen i vest.

I formiddag begrunnet herr Frydenlund sin motstand mot bevilgning nå bl.a. med ordene "la oss slippe disse kvartalsvise avstemninger". Men i innstillingen fra Forsvarskomiteéen før sommeren forutsatte også Arbeiderpartiet både betalinger i årene fra og med 1982, og at Regjeringen ville komme tilbake med forslag til bevilgninger. Regjeringen har gjort det som bl.a. Arbeiderpartiet forutsatte da.

Efter at statsbudsjettet forlengst hadde passert statsråd, men før det var lagt frem i Stortinget, får vi så plutselig se i TV at Arbeiderpartiet nå vil utsette bevilgninger. Det var det ikke sagt et ord om i den innstilling vi måtte legge til grunn. Og det ble plutselig gitt begrunnelser for dette som for oss virker som misforståelser både om budsjettet og forhold i andre land.

Jeg må etter dette si noen ord om både hvorfor vi mener at de oppgitte grunner ikke kan begrunne noen utsettelse, og

hvorfor vi mener at en utsettelse vil få meget betydelige skadevirkninger, til tross for det forholdsvis bagatellmessige beløp det dreier seg om.

I sin tale på fellesmøte i Arbeiderpartiets Landsstyre og Stortingsgruppe 1. oktober, hevdet fru Harlem Brundtland bl.a.at:

"Det ville være et brudd med våre sikkerhetspolitiske tradisjoner om vi på noen måte skulle virke som pådriver eller noen form for press i forhold til andre NATO-land."

Svaret er at Regjeringens forslag ikke innebærer at Norge vil virke som pådriver eller legge press på noen. Alle NATO-land har allerede begunt slike betalinger. Det er heller ikke tale om å belaste Norge for noe annet enn utgifter som allerede er påløpet i andre land, til arbeider som de selv på forhånd har valgt å sette igang. Vi fremtrer altså heller ikke som "spydspiss", for å gjengi et annet av fru Brundtlands uttrykk. Derimot vil Norge plutselig fremtre som en kjepp i hjulet hvis vi nå utsetter saken. Og et nei til forberedelser i vest kan oppfattes som et signal om at det ikke vil bli reagert reelt mot fortsatt opprustning i øst.

I det samme foredrag hevdet fru Brundtland også at "det ikke (vil) være verken riktig eller naturlig at Norge ... nå foretar konkrete bevilgninger av øremerkede midler."

Til dette er å si at Regjeringen heller ikke har foreslått noen slik øremerket bevilgning. Vi har i samsvar med vanlig praksis foreslått en såkalt sekkepost for alle avregninger under NATOs fellesfinansierte programmer. I begrunnelsen for denne sekkeposten er det nevnt at en av de postene som går inn i beregningen er 3 millioner til andre lands forberedelser til eventuell utplassering. Men dette er bare en opplysning om beregningsgrunnlaget. Resultatet blir altså at Norge vil motta netto 328,5 millioner kroner fra de andre NATO-landene i 1983. Arbeiderpartiet foreslår at vi istedet skal kreve et enda høyere bidrag fra de andre landene til oss. Dette betyr å kreve midler fra andre som vi ikke har krav på. Men dette er lite vesentlig i forhold til de sikkerhetspolitiske og nedrustningspolitiske grunner mot utsettelse.

Dette nye standpunkt kan ikke begrunnes med mangel på opplysninger. Man prøver nå å gjøre til en hovedsak et spørsmål om npr Stortinget fikk vite at betalingene til disse forberedelser allerede er begynt. Faktum er at dette ble opplyst meget ettertrykkelig både i Stortinget og i brev til komitéen i god tid før komitéen avgav sin innstilling. Dette er en støtte for Regjeringens syn: Når alle andre også har begynt å betale, er det meningsløst å late som Regjeringens forslag om at også vi skal betale, skulle bety at Norge går foran som "spydspiss".

La meg da igjen minne om at forberedelser nå til eventuelle nye raketter er et viktig poeng i forhandlingsstrategien overfor Sovjet, som de tre siste regjeringene i Norge har gått inn for. Forberedelsene skal vise Sovjet at

det blir nye raketter hvis Sovjet ikke går med på å begrense atomstyrkene både i øst og vest. Formålet er å presse Sovjet til å gå med på en avtale.

Hvis man nå utsetter tiltak i vest, vil det enda en gang svekke presset mot Sovjet, og dermed undergrave mulighetene for å nå frem til en avtale. En utsettelse av saken vil svekke NATOs forhandlingsposisjon. Og når partier i ett medlemsland velger en slik utvei, kan man ikke bli forbauset over at partifeller i andre land bruker samme nødutgang.

Også en utsettelse betyr altså å fravike NATOs forhandlingsopplegg. Dersom dette skulle få flertall i Norge, vil det bli utlagt som noe meget mer - i retning av å gi Sovjet inntrykk av at de kan oppnå det de ønsker uten å gi motytelser. Dette vil være i strid med de forpliktelser Norge påtok seg under regjeringene Nordli og Harlem Brundtland.

Det er mildt sagt forbausende at Arbeiderpartiet nå prøver å gi Høyre ansvaret for den splittelse som er oppstått fordi Arbeiderpartiet vil stemme mot Regjeringens forslag på et punkt hvor Regjeringen bare følger opp vedtak og forutsetninger som Arbeiderpartiet tidligere har vært klart for.

Vi vil gjerne være med på en understrekning av at Norge ikke vil gå foran de andre land i denne sak, at Norge ikke vil legge press på noen, at Norge ikke vil være spydspiss,

at Norge ikke vil foreta noen øremerket bevilgning til formålet. Men vi må fastholde at Norge heller ikke kan bryte sin forpliktelse til å være med på den del av utgiftene som vårt land tidligere har påtatt seg. Vi kan ikke utsette spørsmålet om vi vil holde ord. Det kan man ikke gjøre uten å svekke sin egen troverdighet.

Vi ser med tilfredshet uttalelser om at Arbeiderpartiet ikke vil gå fra det såkalte dobbeltvedtaket. Vi går ut fra at dette er ment som en markering av at deres utsettelsesforslag ikke er ment som et brudd med NATO's nedrustningsstrategi, selvom det etter vår mening må virke slik. Og vi håper derfor det vil vise seg mulig å nå frem til ny bekreftelse på enighet om den forhandlingsstrategi som NATO har lagt opp med norsk tilslutning, for å oppnå en reduksjon av de sovjetiske atomstyrkene som er en dødelig trussel mot hele Vest-Europa. Men da kan vi ikke skape den tvil om Norges holdning som en utsettelse i dag vil føre til.

Herr Berntsen og fru Knudsen har reist spørsmålet om Europa trenger flere atomvåpen. Til det er å svare at NATO har reduisert antallet atomvåpen i Europa, mens Sovjet har økt sine styrker voldsomt. Likevel er det ikke tale om flere, men om utskifting av eldre raketter med nye, som motstykke mot de nye sovjetiske rakettenes. Det er dette NATO tilbyr å la være, hvis Sovjet vil gå med på en reduksjon av sine overlegne styrker. Det er dette arbeidet for å få bort sovjetiske atomvåpen vi inviterer Stortinget til å slutte opp om, nå som i Arbeiderpartiets siste regjeringsår.